

МИГРАЦИИ И НАЦИОНАЛНА ИДЕНТИЧНОСТ

Население, Том 37, Книжка 3, 2019, 545-585

ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online)

<http://nasselenie-review.org>; e-mail: nasselenie_review@abv.bg

ЗАЩО БЕЖАНЦИТЕ НЕ МОГАТ ДА БЪДАТ ФАКТОР, ВЛИЯЕЩ ВЪРХУ ДЕМОГРАФСКАТА СИТУАЦИЯ В БЪЛГАРИЯ?

Йелис ЕРОЛОВА

*Институт за етнология и фолклористика с
Етнографски музей при БАН*

БЪЛГАРИЯ, гр. София 1040, ул. „15 ноември“ 1

✉ kham@abv.bg

Резюме: В текста е направен многостранен анализ на възможностите за дълготрайно заселване на бежанците, пристигнали в България след 2013 г. в контекста на националното законодателство, провежданите политики, на обществените нагласи, и на нагласите на самите бежанци. Дискутирани са част от резултатите, достигнати при реализирането на научно-изследователски проект „Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България“, изпълняван от Института за изследване на населението и човека при Българска академия на науките в периода 2017–2018 г.

Ключови думи: убежище; бежанци; демографски резерв; обществени нагласи; бежански нагласи.

Благодарности

Настоящата публикация е осъществена благодарение на проект „Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България“ на ИИНЧ-БАН.

Статията да се цитира по следния начин:

Еролова, Й. (2019). Защо бежанците не могат да бъдат фактор, влияещ върху демографската ситуация в България? *Население*, Том 37, Кн. 3, 545-585. ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online).

© Й. Еролова, 2019

Статията е постъпила през м. февруари 2019

Приета за публикуване през м. април 2019

Публикувана онлайн през м. август 2019

Авторът е прочел и одобрил окончателния вариант на ръкописа.

MIGRATION AND NATIONAL IDENTITY

Nasselenie Review, Volume 37, Number 3, 2019, 545-585

ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online)

<http://nasselenie-review.org>; e-mail: nasselenie_review@abv.bg

WHY REFUGEES CANNOT BE A FACTOR ON THE DEMOGRAPHIC SITUATION IN BULGARIA?

Yelis EROLOVA

*Institute of Ethnology and Folklore Studies with Ethnographic
Museum at Bulgarian Academy of Sciences*

BULGARIA, Sofia 1040, 1 “15 Noemvri” Str.

✉ kham@abv.bg

Abstract: *The paper presents a multifaceted analysis of the possibilities for long-term settlement of refugees arriving in Bulgaria after 2013 in the context of national legislation, policy, public attitudes, and attitudes of refugees themselves. Part of the results achieved during the implementation of the research project „Measures for Overcoming the Demographic Crisis in the Republic of Bulgaria“, conducted by the Institute for Population and Human Studies at the Bulgarian Academy of Sciences in the period 2017-2018, are discussed.*

Keywords: asylum; refugees; demographic reserve; social attitudes; refugee attitudes.

Acknowledgement

This publication has been possible thanks to the project of IPHS-BAS ‘Measures to overcome the demographic crisis in the Republic of Bulgaria’.

This article can be cited as follows:

Erolova, Y. (2019). Zasho bezhantsite ne mogat da budat faktor za demografskata situatsiya v Bulgaria? [Why refugees cannot be a factor on the demographic situation in Bulgaria?]. *Nasselenie Review*, Volume 37, Number 3, 545-585. ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online). (In Bulgarian).

© Y. Erolova, 2019

Submitted – February 2019

Revised – April 2019

Published – August 2019

The author has read and approved the final manuscript.

ВЪВЕДЕНИЕ

Присъствието на бежанците в България доскоро бе актуален въпрос в публичния дневен ред, провокиращ редица изследователски и обществено значими въпроси. По данни на Държавната агенция за бежанците при Министерски съвет (ДАБ при МС), между 2013 и 2016 г. тук международна закрила търсят 58 034 души предимно от Сирия, Афганистан и Ирак. От тях, на 16 410 души им е предоставен бежански или хуманитарен статут и съставляват малко повече от две трети от общия брой на чужденците – 22 722 с предоставен бежански или хуманитарен статут за периода от 1993 до 2016 г. (ДАБ при МС, Информация за лицата, потърсили закрила и брой на взетите решения за периода 01.01.1993 – 31.12.2018 г.). Те имат законодателна възможност да се установят в България дълготрайно. Потенциалното им заселване, независимо от техните възрастови и полови характеристики, заради незначителния им брой няма съществен ефект върху демографската ситуация в страната и респективно определящите я процеси на намаляване и застаряване на населението¹. В допълнение на това, реалният брой на пребиваващите в страната т.нар. „признати“ бежанци е далеч по-нисък. Официална публична статистика за тях липсва, но според различни източници той е под 2000 д.², като останалата част предпочитат да се установят в друга европейска дестинация.

С оглед на възможностите за разрешаване на задълбочаващите се демографски проблеми е важно да се обърне внимание на въпроса – дали бежанците като специфична група имигранти, чиито брой хипотетично би могъл да бъде и по-висок, могат да бъдат считани или разглеждани като демографски „резерв“ или не. Макар че отговорът е отрицателен засега, заради ниския им брой, по-задълбочен поглед показва, че липсата на дебат относно бежанците като фактор върху демографската ситуация в страната има и други основания (вж. Димитров, 2018: 278). Освен това, трябва да се посочи, че в някои демографски изследвания като възможности за „външен резерв“ за подобряване на демографската ситуация в страната се считат „привличане на лица от български етнос от чужбина“, „връщане на български граждани от чужбина“, „привличане на лица от страни, близки по език и култура до българите, от страни, където основната религия е християнство“. Посочено е, че е „желателно е да се избягва приемането на имигранти (освен в отделни случаи), изповядващи ислям, поради особеното им поведение и менталитет“ (Аркадиев, 2017: 56–57). Други изследователи все пак насочват вниманието си към социално-

¹ Процентното съотношение на всички чужденци с предоставена закрила след 1993 г. до 2016 г. спрямо общия брой на населението в България, което според данни на Националния Статистически институт към 31.12.2016 г. е 7 101 859 д. (НСИ, Население и демографски процеси през 2016 г.) е под 1%.

² Deutsche Welle, 27.04.2016. Why few refugees want to stay in Bulgaria. Достъпно на адрес: <https://www.dw.com/en/why-few-refugees-want-to-stay-in-bulgaria/a-19218637>. Дата на достъп: 10.11.2018; Каритас-България (2017) Еднакви в различието. Достъпно на адрес: https://caritas.bg/Documents/Izдания/Integration-manual_2017.pdf?x55678. Дата на достъп: 10.11.2018; Вж. още Ташев 2018: 163-164.

икономическото влияние на бежанците в страната, независимо, че в мнозинството си са мюсюлмани³ (Накова, 2019; Георгиев, 2017: 48–54).

В текста е направен многостранен анализ на възможностите за дълготрайно заселване на бежанците, пристигнали в България след 2013 г. в контекста на националното законодателство, провежданите политики, на обществените нагласи, и нагласите на самите бежанци. Дискутирани са част от резултатите, достигнати при реализирането на научно-изследователски проект „Мерки за преодоляване на демографската криза в Република България“, изпълняван от Института за изследване на населението и човека при Българска академия на науките в периода 2017–2018 г. Работата по проекта включи различни подходи на изследване:

- анализ на съществуващата нормативна база управленски програми (стратегии, програми и решения);
- преглед и анализ на съществуващата научно-изследователска българска и чужда литература, на публично достъпните статистически данни, изнесени от български, чужди и международни институции и организации, както и на национални и регионални медийни публикации;
- провеждане на национално представително изследване сред българското население в страната;
- провеждане на полуструктурирани анкетни интервюта в гр. Ямбол и гр. Гоце Делчев;
- провеждане на фокус групови дискусии с представители на местни власти, бизнес и медии (гр. Харманли), университетски преподаватели (гр. Велико Търново), учители (гр. Нова Загора), представители на неправителствени организации и доброволци, работещи с лица, търсещи международна закрила (гр. Харманли), селско население, което е в контакт с бежанци (с. Крушево, Гоцеделчевско) и което никога не е било в контакт с бежанци (с. Хотница, Великотърновско), както и с лица в период на производство по предоставяне на международна закрила (гр. Харманли) и с предоставена такава (гр. София).

В допълнение на тези различни изследователски методи, бяха проведени още дълбочинни интервюта с чужденци, търсещи и получили международна закрила и етнографски наблюдения върху отношенията им с българското общество и държавни институции, местни власти и неправителствени организации в гр. София и в гр. Харманли. В реда на методологични уточнения е важно да бъде подчертано, че анализът в текста засяга само лицата, търсещи и получили международна закрила, включваща статут на бежанец или хуманитарен статут, а не лицата с временна закрила, с предоставено убежище, мигранти, или др. В определени случаи, чужденците, търсещи и получили международна закрила условно са наречени с общото название „бежанци“, като от страна на автора,

³ По справка, предоставена въз основа на ЗДОИ, Решение на ДАБ при МС № РД05-840/27.10.2016 г. В периода 01.01.2014 – 18.10.2016 г., общият брой на мюсюлманите е 14 382 д. и на християните – 922.